

**SIILINJÄRVEN TOIMINNALLINEN
TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA**

3.5.2022

SISÄLLYS

1. TAUSTA	3
2. TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN LAINSÄÄDÄNNÖLLINEN PERUSTA	4
2.1 Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen	5
2.2 Syrjinnän ehkäiseminen	6
3. TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN KEHITTÄMISKOhteita	9
3.1 Lasten ja nuorten sekä ikääntyneiden asema	9
3.2 Terveystilaan ja vammaisuuteen liittyvä eriarvoinen kohtelu	11
3.3 Kielellinen saavutettavuus	13
3.4 Alkuperään ja etniseen taustaan liittyvät epäluulot ja syrjintä	14
3.5 Uskontoon ja poliittiseen suuntautumiseen liittyvä epäasiallinen käyttäytyminen	15
3.6 Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen kohtaama epäasiallinen kohtelu ja syrjintä	16
3.7 Palveluiden kehittäminen	18
4. TAVOITTEET JA TOIMENPITEET	19
5. SUUNNITELMAN LAADINTA, SEURANTA JA HYVÄKSYMINEN	20
LÄHTEET	21
LIITE 1. Siilinjärven yhdenvertaisuus ja tasa-arvokuntalaiskyselyn tulokset	23

1. TAUSTA

Tämä on Siilinjärven toiminnallinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma (2022–2025). Suunnitelmassa määritellään Siilinjärven tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen tavoitteet ja toimenpiteet. Suunnitelma on toiminnallinen ja keskittyy palveluihin ja kuntalaisten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen. Se tukee Siilinjärven työnantajan (Siilinjärvi 2021a) ja esi- ja perusopetuksen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmia (Siilinjärvi 2020). Suunnitelman toteuttaminen on osa kunnan perustoimintaa (Tasa-arvolaki 609/1986, Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014) ja vastuu tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta on kaikilla kunnan työntekijöillä, luottamushenkilöillä ja kuntalaisilla.

Suunnitelman lähtökohtina ovat yhdenvertaisuus laki (1325/2014) sekä laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta eli tasa-arvolaki (609/1986). Suunnitelman taustaksi laadittu tilannekuva perustuu tilastotietoon, kansalliseen tilannekuvaan sekä kuntalaisten käsityksiin. Kansallinen tieto muodostaa suunnitelman perustan, jota kuntalaisten käsitykset täydentävät. Kuntalaisten käsityksiä kartoitettiin syksyllä 2021 kuntalaiskyselyllä (Liite 1). Lisäksi kuultiin nuoria, ikääntyneitä ja yhdistyksiä erillisissä tilaisuuksissa.

Siilinjärvellä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen tunnistetaan monialaiseksi toiminnaksi, joka vaatii sekä laaja-alaisia että kohdennettuja toimenpiteitä. Syrjintäperusteista huomiota vaativat muun muassa lasten, nuorten ja ikääntyneiden asema, terveydentila ja vammaisuus sekä alkuperä ja uskontoihin liittyvät näkemykset.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteena on tunnistaa syrjinnän perusteita, määrittellä tavoitteita ja toimenpiteitä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi sekä lisätä kuntalaisten osallisuutta. Huomion arvoista on se, että samanlainen kohtelu kaikille ei aina riitä takamaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista, vaan se voi vaatia haavoittuvassa asemassa oleviin väestöryhmiin keskittymistä (Yhdenvertaisvaltuutettu 2022).

2. TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN LAINSÄÄDÄNNÖLLINEN PERUSTA

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus pohjautuvat oikeudenmukaisuuteen ja ihmisarvoon. Kunnan toiminnassa tämä tarkoittaa moninaisuuden arvostamista ja ihmisarvon turvaamista myös ns. vähemmistöryhmille. Jokaisen oikeutta olla oma itsensä kunnioitetaan eikä ketään syrjitä. (Kuntaliitto 2019.) Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus -käsitteitä käytetään yleiskielessä usein viittaamaan samaan asiaan. Vaikka käsitteet liittyvät toisiinsa, niillä on erilainen merkitys ja niiden toteutumista ohjaavat erilliset lait (Kuntaliitto 2020, Tasa-arvolaki 609/1986, Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014).

Yhdenvertaisuus. Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästä, etnisestä tai kansallisesta alkuperästä, kansalaisuudesta, kielestä, uskonnosta tai vakaumuksesta, mielipiteestä, vammaisuudesta, terveydentilasta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

Tasa-arvo. Tasa-arvolla tarkoitetaan puolestaan kaikkien sukupuolten yhtäläistä oikeutta ja mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan ja tehdä valintoja. Lisäksi se liittyy naisten ja miesten erityispiirteiden yhtäläiseen arvoon ja eri sukupuolten moninaisuuden arvostamiseen. Sukupuolten tasa-arvo kuuluu siten myös henkilöille, joiden sukupuoli-identiteetti on jokin muu kuin nainen tai mies, kuten intersukupuolinen, muunsukupuolinen, transihminen tai transsukupuolinen.

2.1 Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen

Kunnalla on velvollisuus edistää tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista (Tasa-arvolaki 609/1986, Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014). Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen perustuvat **yhdenvertaisuuslakiin** (1325/2014) sekä lakiin naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta eli **tasa-arvolakiin** (609/1986) (Taulukko 1). Lainsäädännöllä pyritään turvaamaan kansalaisten yhdenvertaisuus ja sukupuolten välinen tasa-arvo sekä estämään syrjintää. Kuntalaisten yhdenvertaisuus turvataan myös Perustuslaissa (731/1999) ja kuntalaissa (410/2015). Perustuslain (731/1999) mukaan:

“ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.”

Taulukko 1. Yhdenvertaisuuslaki ja tasa-arvolaki.

Sisältö	Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)	Tasa-arvolaki (609/1986)
Tarkoitus	Yhdenvertaisuuden edistäminen ja syrjinnän ehkäiseminen.	- Sukupuoleen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän estäminen. - Naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistäminen. - Naisten työelämäaseman parantaminen.
Merkitys	- Kunnan tulee arvioida yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin sen toteutumiseksi. - Kunnan tulee laatia suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden toteutumiseksi	- Kunnan tulee edistää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti naisten ja miesten välistä tasa-arvoa ja ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää syrjintää. - E erityistä huomiota on kiinnitettävä asioiden valmisteluun ja päätöksentekoon liittyviin toimintatapoihin ja -kulttuuriin.

2.2 Syrjinnän ehkäiseminen

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen sisältää syrjinnän tunnistamista ja sen ehkäisemistä. Syrjintä on sitä, että henkilöä kohdellaan häneen liittyvien syiden vuoksi epäsuotuisasti (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014). Syrjintää tulee ehkäistä, sillä se voi aiheuttaa inhimillistä kärsimystä kuten terveysongelmia, turvattomuutta ja ulkopuolisuuden tunnetta. Syrjintä vähentää yksilön mahdollisuuksia hyvään elämään ja itsensä toteuttamiseen. (Kuntaliitto 2019.)

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolait kieltävät syrjinnän sukupuolen tai muuhun yksilöön liittyvän syyn perusteella (Taulukko 2). Myös ohjeistaminen tai käskeminen toimia syrjivällä tavalla on syrjintää (Tasa-arvolaki 609/1986, Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014). Tasa-arvolain (609/1986) mukaan syrjintää on myös se, jos kunta asettaa yksilön tavaroiden tai palveluiden saannissa epäsuotuisaan asemaan.

Taulukko 2. Lainsäädäntö kieltää syrjinnän

Syrjintä on kielletty

- Iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014).
- Sukupuolen, sukupuoli-identiteetin, sukupuolen ilmaisun, raskauden ja synnytyksen perusteella (Tasa-arvolaki 609/1986).

Syrjintä voi olla välitöntä tai välillistä. Syrjintä on välitöntä, kun yksilöä kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotain toista henkilöä (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014). Välitöntä syrjintää on myös se, jos yksilö asetetaan eri asemaan sukupuolen, sukupuolen ilmaisun, sukupuoli-identiteetin, raskauden tai synnytyksen perusteella (Tasa-arvolaki 609/1986). Välillistä syrjintä on silloin kun näennäisesti neutraali toimintatapa asettaa jonkun henkilön muita epäedullisempaan asemaan (Tasa-arvolaki 609/1986, Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014). Välillistä syrjintää on esimerkiksi toiminta, jossa yksilö joutuu epäedulliseen asemaan vanhemmuuden tai perheenhuoltovelvollisuuden perusteella (Tasa-arvolaki 609/1986).

Piilosyrjintä on vaikeasti havaittavaa toimintaa, joka rajaa esimerkiksi vähemmistöjen toimintamahdollisuuksia. Piilosyrjintä perustuu usein ihmisten ennakkoluuloihin ja kapeakatseisuuteen ja se voi pohjautua rakenteisiin ja yhteiskunnan toimintatapoihin. Ongelmalliseksi piilosyrjinnän tekee se, että välttämättä syrjitty eikä syrjijä ole tietoisia syrjinnästä.

Rakenteellinen syrjintä tarkoittaa organisaation tai yhteiskunnan rakenteissa ilmenevää syrjintää, joka asettaa jonkin väestöryhmän muita huonompaan asemaan. Rakenteellinen syrjintä voi ilmetä esimerkiksi sopimuksissa tai palveluissa.

Moniperustaisessa syrjinnässä yksilö tulee syrjityksi useiden syrjintäperusteiden kautta. Esimerkiksi pakolaisena Suomeen muuttanut henkilö voi tulla syrjityksi samanaikaisesti sekä uskonnon, kielen, kansalaisuuden ja seksuaalisuuden perusteella.

Häirintä. Häirintä on ihmisarvoa tarkoituksellisesti loukkaava käyttäytyminen, josta voi aiheutua uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri yksilöä kohtaan (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014). Seksuaalinen- ja sukupuoleen perustuva häirintä kielletään tasa-arvolaissa (609/1986). Seksuaalinen häirintä on sanallista, sanatonta tai fyysistä ei-toivottua käytöstä, jolla voidaan loukata henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta. Sukupuoleen perustuva häirintä on puolestaan henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää ei-toivottua käyttäytymistä, jolla loukataan yksilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta. (Tasa-arvolaki 609/1986.)

Kohtuullisten mukautusten epääminen. Kunnan tulee tehdä kohtuullisia mukautuksia vammaisille henkilöille, jotta he pystyisivät mahdollisimman yhdenvertaisesti osallistumaan työ- ja opiskeluelämäänsä sekä asioimaan viranomaisten palveluissa (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014). Näiden mukautusten epääminen on lainvastaista syrjintää (Kuntaliitto 2019).

Vastatoimien kieltö. Vastatoimien kiellosta säädetään sekä yhdenvertaisuus- (1325/2014) että tasa-arvolaeissa (609/1986). Vastatoimien kieltö tarkoittaa sitä, että yksilöä ei saa kohdella epäsuosittaisesti sen perusteella, että hän on vedonnut yhdenvertaisuus- tai tasa-arvolaissa oleviin oikeuksiin tai velvollisuuksiin tai hän on osallistunut syrjintätapauksen selvittelyyn.

Positiivinen erityiskohtelu. Kunnilla on lakiin perustuva velvollisuus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta suunnitelmallisesti sekä puuttua syrjintään. Samanlainen kohtelu kaikille ei aina kuitenkaan riitä edistämään yhdenvertaisuutta vaan voi tosiasiallisesti jopa aiheuttaa syrjintää asettamalla yksilöt eriarvoiseen asemaan (OM 2016). Esimerkiksi palveluiden tarjoaminen kaikille suomeksi on muodollisesti yhdenvertaista, mutta tosiasiassa sulkee pois kaikki ne, jotka eivät osaa suomea. Yhdenvertaisuuden edistämisessä on siten huomioitava se, että kaikki eivät kykene hyödyntämään samanlaisia palveluita vaan voivat tarvita positiivista erityiskohtelua. Positiivinen erityiskohtelu on oikeasuhtaista erilaista kohtelua, jolla pyritään parantamaan jonkin heikommassa asemassa olevan ryhmän asemaa tai olosuhteita, jotta voitaisiin turvata tosiallinen yhdenvertaisuus (Tasa-arvolaki

609/1986, Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014). Positiivista erityiskohtelua voi olla esimerkiksi vammaisille henkilöille osoitetut kohtuulliset mukautukset opinnoissa tai kesätyöpaikkojen kohdentaminen vain kunnan nuorille.

Vihapuhe. Vihapuhe on viestintää, jolla levitetään vihaa yhtä ihmistä tai ihmisryhmää vastaan. Viestintä voi olla sekä puhetta että kirjoituksia, mutta myös kuvia, musiikki, piirroksia tai elokuvia. Vihapuhe voi olla rikos ja Suomen rikoslaki kieltää sen. Rangaistavan vihapuheen taustalla on usein epäluuloa tai vihamielisyyttä ja se voi kohdistua rotuun, ihonväriin, syntyperään, etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, sukupuoleen tai seksuaaliseen suuntautumiseen. (Yhdenvertaisuus 2021.)

Mikä ei ole syrjintää? Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen ja syrjinnän ehkäiseminen ei tarkoita samanlaista kohtelua kaikille. Samanlainen kohtelu ei riitä takaamaan yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista. Kaikki erilainen kohtelu ei siten ole syrjintää ja tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen voi jopa vaatia sitä. (Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2022.) On tilanteita, joissa erilainen kohtelu voi olla oikeutettua, vaikka se perustuisi johonkin kiellettyyn syrjintäperusteeseen. Huomion arvoista on myös se, että huono tai epäasiallinen kohtelu tai kielteinen ratkaisu palveluiden suhteen eivät välttämättä ole syrjintää. Jotta kyseessä olisi syrjintä epäasiallisen kohtelun tulee pohjautua kiellettyihin syrjintäperusteisiin. (Yhdenvertaisuus 2021.)

3. TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN KEHITTÄMISKOhteITA

Yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä ovat erityisesti lapset ja nuoret, ikääntyneet, etniset, uskonnolliset ja kielelliset vähemmistöt, vammaiset ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt (STM 2010). Kuntalaiskyselyyn vastanneiden mukaan tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuvat Siilinjärvellä suhteellisen hyvin. Kehitettävää on kuntalaisten mukaan erityisesti vammaisuuteen ja terveydentilaan sekä etniseen taustaan ja alkuperään liittyvissä kysymyksissä.

3.1 Lasten ja nuorten sekä ikääntyneiden asema

Siilinjärvi on lapsirikas kunta ja lähes viidesosa (19,4 %) väestöstä oli vuonna 2020 alle 15-vuotiaita (Tilastokeskus 2020a). Samanaikaisesti väestöennusteiden mukaan lasten ja nuorten määrä vähenee tulevaisuudessa merkittävästi ja ikääntyneiden osuus väestöstä kasvaa entisestään (ForeSavo 2021). Ikään liittyvät syrjintäkokemukset ovat yleisiä (Mannila 2020) ja koronapandemia on entisestään lisännyt ikään liittyviä ennakkoluuloja (Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2020).

Lasten ja nuorten mielipiteitä ei välttämättä pidetä samanarvoisina verrattuna muiden ikäryhmien näkemyksiin eikä heitä kuulla heidän elämänsä koskevissa kysymyksissä. Toisaalta erilaisista taustoista tulevilla lapsilla ja nuorilla ei aina ole yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua harrastuksiin tai saada palveluita. He myös kärsivät muita useammin kiusaamisesta ja sukupuolisesta häirinnästä koulussa. (STM 2010.)

Yhdenvertaisuuden näkökannalta myös ikääntyneet ovat haavoittuvassa asemassa, sillä heidät voidaan nähdä kyvyttöminä vaikuttamaan omaan elämänsä esimerkiksi sairauden tai toimintakyvyn heikkenemisen vuoksi. Ikääntyneiden tarpeet voivat esimerkiksi jäädä huomiotta, kun suunnitellaan sähköisiä palveluita. (STM 2010).

Kuntalaisten käsityksiä. Siilinjärveläisten mukaan kunnassa on tunnistettavissa ikään liittyvää syrjintää. Kyselyyn vastanneet toivat esiin sen, että kunnan palveluissa yksi keskeisimmistä kehittämiskohteista on ikään liittyvä yhdenvertaisuus.

Myös ikääntyneet kuntalaiset olivat tunnistaneeet ikään liittyvää syrjintää. He olivat kokeneeet, että kunnassa panostetaan erityisesti lapsiin ja ikääntyneiden tarpeet jäävät vähäisemmälle huomiolle. Ikääntyneiden mukaan ikääntyneiden yksinäisyyteen ja terveyden edistämiseen voitaisiin panostaa esimerkiksi matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksien kautta. Erityisenä huolena ikääntyneet näkivät ne yksilöt, jotka tarvitsisivat apua ja tukea, mutta jättäytyvät sen ulkopuolelle omasta halustaan.

Nuoret toivat esiin sen, että kunnassa on tarve laaja-alaiselle asennekasvatukselle, mikä kohdistuisi erityisesti kaikkien yhtäläiseen ihmisarvoon ja syrjinnän ehkäisyyn. Nuorten mukaan havaittuun epäasialliseen käyttäytymiseen tulisi puuttua välittömästi eikä sitä tulisi hyväksyä millään perusteella.

Kehittämistarve:

- Lasten ja nuorten sekä ikääntyneiden epätasa-arvoinen kohtaaminen ja kohtelu

Toimenpiteet:

- Eri ikäryhmät ja heidän tarpeensa huomioidaan tasapuolisesti palveluiden suunnittelussa ja toteuttamisessa
- Tunnistetaan positiivista erityiskohtelua tarvitsevat ryhmät/yksilöt eri palvelualueilla
- Lisätään erityisesti lasten, nuorten ja ikääntyneiden vaikuttamismahdollisuuksia
- Palveluiden kehittämisessä hyödynnetään entistä enemmän nuorisovaltuuston ja vanhus- ja vammaisneuvoston asiantuntemusta

3.2 Terveydentilaan ja vammaisuuteen liittyvä eriarvoinen kohtelu

Kansallisesti yleiseksi syrjintäperusteeksi on tunnistettu henkilön terveydentila ja vammaisuus. Kuntalaisten perusoikeudet eivät aina toteudukaan yhdenvertaisesti. Esimerkiksi henkilöt, joilla on jokin fyysinen tai psyykinen terveydentilan häiriö, voivat kohdata syrjintää, leimaamista ja ennakkoluuloja. Monet psyykkisiä häiriöitä sairastavat voivat jättää hakeutumatta palveluiden piiriin leimaamisen ja syrjinnän pelossa. Myös päihteidenkäyttäjät ovat alttiita epäasialliselle kohtelulle ja syrjinnälle. (STM 2020.) Tämä näkyy mm. mielenterveysbarometrin (2019) tuloksissa, minkä mukaan 23 % ei haluaisi naapuriksi mielenterveyskuntoutujaa, 62 % ei haluaisi naapuriksi alkoholista ja 81 % ei haluaisi naapuriksi huumeiden käyttäjää. Mielenterveyden häiriöitä itse kokeneista 47 % on puolestaan sitä mieltä, että psyykkisen sairauden vuoksi joutuu leimatuksi (Mielenterveyden keskusliitto 2019).

Saavutettavuus ja esteettömyys ovat yhdenvertaisuuden toteutumisen edellytyksiä. Vammaiset ihmiset kokevat usein syrjintää, joka on yhteiskunnan rakenteissa (Yhdenvertaisuus valtuutettu 2022). Vammaisten yhdenvertaisuutta on todettu heikentävän muun muassa palveluiden ja tiedon saavutettavuuteen liittyvät ongelmat. (Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2020.) Vammaiset henkilöiden voi myös olla haastavaa päästä julkisiin tiloihin tai heidän osallistumistaan voi haitata tulkkipalveluiden puute (STM 2010). Vammaisten on muuhun väestöön verrattuna vaikeampaa löytää tietoa, heitä ei kohdella yhtä kunnioittavasti kuin muita eikä heidän tarvitsemansa palvelut ole yhtä usein saatavilla internetissä. Vammaisten mahdollisuuksiin toimia yhdenvertaisesti liittyy myös palveluiden, tilojen ja ympäristön esteettömyys ja saavutettavuus. Esteettömät ja saavutettavat rakennukset ja liikenne mahdollistavat vammaisten henkilöiden työnteon sekä vapaa-ajan viettämisen (THL 2022).

Lisäksi kansallisesti vammaiset kokevat muita useammin, ettei heitä kohdella julkishallinnon palveluissa yhdenvertaisesti (OM 2021). Vammaiset ihmiset kokevatkin usein asenteellista suhtautumista.

Kuntalaisten käsityksiä. Siilinjärven kuntalaiskyselyssä yleisimmäksi syrjintäperusteeksi ja epäasiallisen kohtelun syyksi tunnistettiin yksilön terveydentila. Kyselyyn vastanneista 27 % arvioi myös yhdenvertaisuuden toteutuvan vammaisten kohdalla huonosti tai erittäin huonosti.

Vastaajista noin puolet (55 %, n=96) oli sitä mieltä, että esteettömyys toteutuu Siilinjärvellä erittäin hyvin tai melko hyvin. Saman aikaisesti vastaajista 31 % (n=54) oli sitä mieltä, että esteettömyys

toteutuu melko tai erittäin huonosti. Esteettömyyttä ja saavutettavuutta haittaaviksi tekijöiksi tunnistettiin mm. julkisten tilojen oviin, kynnyksiin, hisseihin, kiveyksiin ja parkkipaikkoihin liittyvät haasteet. Lisäksi kehitettävää kuvattiin olevan julkisen liikenteen esteettömyydessä.

Kehittämistarve: Terveystilaan tai vammaisuuteen liittyvä eriarvoinen kohtelu ja syrjintä

Toimenpiteet:

- Kunta osallistuu kansallisiin ja paikallisiin tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin viestinnällisiin kampanjoihin, joilla pyritään edistämään yhtäläistä ihmisarvoa ja syrjimättömyyttä
- Vahvistetaan ammattilaisten ja päättäjien osaamista mielenterveyden ja vammaisten aseman huomioimisessa ja niiden edistämisessä (ml. johtaminen ja kuntalaisten palvelut)
- Kehitetään kunnan palveluiden ja toimitilojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta ja tehdään yhteistyötä vammaisjärjestöjen kanssa esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämiseksi
- Kunnan tapahtumissa huomioidaan esteettömyys ja saavutettavuus
- Palveluissa hyödynnetään tarpeen mukaan ammattilaistulkkeja
- Kunnan viestintää ja verkkosivuja kehitetään kielellisesti saavutettaviksi ja vahvistetaan ammattilaisten osaamista

3.3 Kielellinen saavutettavuus

Siilinjärvi on väestöltään varsin homogeeninen kunta, mikä näkyy siinä, että lähes kaikki siilinjärveläiset ovat kantasuomalaisia ja puhuvat äidinkielenään suomea. Ulkomaankansalaisten osuus Siilinjärven väestöstä on ollut vuodesta 2013 lähtien noin 1,0 %, vaikka kansallisesti ja maakunnallisesti ulkomaankansalaisten osuus on noussut 2010 luvulla. (Tilastokeskus 2020a.) Siilinjärvellä ruotsinkielisten osuus väestöstä vuonna 2020 oli 0,1 % (Tilastokeskus 2020a). Muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvia oli vuonna 2020 Siilinjärvellä 1,49 % väestöstä, Pohjois-Savossa 3,2 % ja koko maassa 7,82 %. (Sotkanet 2020a). Muuta kuin suomea äidinkielenään puhuvien tiedon saanti palveluista voi siten olla rajoittunutta. Kieli on kansallisesti 6. yleisin syrjintäperuste (Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2020). Kielellinen saavutettavuus liittyy myös vammaisiin ja heidän mahdollisuuksiinsa saada tietoa. Esimerkiksi kuulon tai näön heikentyminen voi hankaloittaa tiedon saavutettavuutta.

Kuntalaisten käsityksiä. Kuntalaiset tunnistivat kunnan viestintään ja tiedon saavutettavuuteen liittyviä kehittämiskohteita. Kyselyyn vastaajista noin puolet oli sitä mieltä, että kunnan tiedottaminen kuntalaisia koskevissa asioissa on hyvää. Toisaalta noin kolmannes vastaajista koki tiedottamisen huonoksi tai erittäin huonoksi.

Kehittämistarve: Kielellinen saavutettavuus

Toimenpiteet:

- Kunnan viestintää ja verkkosivuja kehitetään kielellisesti saavutettaviksi (selkokielisyys, englanti)
- Vahvistetaan kunnan työntekijöiden osaamista kielellisestä saavutettavuudesta
- Kunnan tapahtumissa huomioidaan kielellinen saavutettavuus

3.4 Alkuperään ja etniseen taustaan liittyvät epäluulot ja syrjintä

Kansallisesti merkittävin syrjintäperuste Suomessa on yksilön alkuperä. Erityisesti afrikkalaistaustaiset henkilöt (Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2020) ja romanit (European Commission 2019, OM 2021) tulevat usein syrjityiksi. Esimerkiksi romanilapsia kiusataan muita lapsia enemmän koulussa ja romaniperheille voidaan asettaa erityisehtoja vuokra-asunnon myöntämiseen. Maahanmuuttajataustaisten voi puolestaan olla vaikeaa saada tietoa kunnan palveluista. Sekä romani- että maahanmuuttajataustaisten on kantaväestöä vaikeampaa työllistyä, heihin kohdistuvien ennakkoluulojen vuoksi. (STM 2010.)

Kuntalaisten käsityksiä. Siilinjärveläiset olivat tunnistaneet syrjintää sekä epäasiallista kohtelua etnisen alkuperän tai ihonvärin perusteella. Kyselyyn vastanneista noin kolmannes (30,2 %) oli havainnut tai kokenut syrjintää ja viidesosa (19 %) epäasiallista kohtelua etnisen alkuperän tai ihonvärin perusteella kunnan palveluissa. Noin 20 % kyselyyn vastanneista piti epämieluisana tai ei-hyväksyttävänä sitä, jos kunnan johtajana toimisi etniseltä taustaltaan valtaväestöstä poikkeava henkilö. Asenteet valtaväestöstä poikkeaviin henkilöihin heijastuvat myös nuorten käyttäytymisessä. Nuoret ja nuorten kanssa työskentelevät ammattilaiset ovat tuoneet esiin nuorten keskuudessa esiintyvää lisääntyntä rasismia.

Kehittämistarve: Alkuperään liittyvät epäluulot, epäasiallinen käyttäytyminen ja syrjintä

Toimenpiteet:

- Emme hyväksy minkäänlaista alkuperään, kansalaisuuteen tai kieleen perustuvaa syrjintää tai asiatonta käyttäytymistä
- Ihmisten yksityisyyttä kunnioitetaan uskonnon, vakaumuksen, mielipiteiden ja poliittisen toiminnan asioissa
- Kunnan palveluissa hyödynnetään tarpeen mukaan ammattilaistulkkeja
- Vahvistetaan kunnan ammattilaisten ja luottamushenkilöiden osaamista

3.5 Uskontoon ja poliittiseen suuntautumiseen liittyvä epäasiallinen käyttäytyminen

Uskontoon ja vakaumukseen liittyvät syyt voivat johtaa epäasialliseen kohteluun tai syrjintään. Suomen yleisin uskonto vuonna 2020 oli kristinusko, missä suurin kirkko oli Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Evankelis-luterilaisen seurakunnan jäsenmäärä Siilinjärvellä oli elokuussa 2021 16 007 jäsentä (noin 75 % siilinjärveläisistä). Kuopion ortodoksisen seurakunnan jäsenmäärä vuonna 2021 oli 5 759 (ORT 2021). Kristinuskon jälkeen kansallisesti toiseksi suurin ryhmä on uskontokuntiin kuulumattomat ja kolmanneksi Islam (Tilastokeskus 2020b). Uskonnollisiin vähemmistöihin kuuluvat henkilöt voivat kohdata ennakkoluuloja ja heidän voi olla vaikeaa saada esim. uskonnon asettamia vaatimuksia vastaavaa ateriaa (STM 2010). Uskontoon ja vakaumukseen liittyvä syrjintä on kuitenkin Suomessa muuta Eurooppaa vähäisempää (European Commission 2019).

Kuntalaisten käsityksiä. Mieliä, poliittinen toiminta tai ammattiyhdistystoiminta on tunnistettu kansallisesti 8. yleisimmäksi syrjintäperusteeksi (Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2020). Siilinjärven kuntalaiskyselyn mukaan mieliä on usein syrjinnän tai epäasiallisen kohtelun perusteena. Kyselyn perusteella ei kuitenkaan pystytä määrittämään syitä mieliädesyrjinnälle ja siten kyse voi myös olla erimielisyyksistä mieliäteisiin liittyen eikä välttämättä varsinaisesta syrjinnästä. Kuulemis-tilaisuuksissa tuotiin lisäksi esiin yhdistyksissä esiintyvät poliittiset erimielisyydet, jotka voivat haitata yhdistysten yhteistyötä. Kunnan palveluissa syrjinnän kokemuksia oli kyselyyn vastanneiden mukaan tapahtunut harvoin. Paras tilanne yhdenvertaisuuden suhteen oli ammattiyhdistystoiminnassa.

Kehittämistarve: Uskontoon, vakaumukseen, poliittiseen suuntautumiseen liittyvä syrjintä

Toimenpiteet:

- Ihmisten yksityisyyttä kunnioitetaan uskonnon, vakaumuksen, mieliäteiden ja poliittisen toiminnan asioissa
- Emme hyväksy minkäänlaista uskontoon, vakaumukseen tai poliittiseen suuntautumiseen liittyvää asiatonta käyttäytymistä tai syrjintää
- Vahvistetaan kunnan ammattilaisten ja päättäjien osaamista

3.6 Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen kohtaama epäasiallinen kohtelu ja syrjintä

Sukupuolten väliseen tasa-arvon toteutumista häihteävät mm. stereotyyptit sekä seksismi, jotka voivat johtaa esimerkiksi sukupuolittuviin koulutuksiin työmarkkinoihin (STM 2019). Suomi on tunnistettu yhdeksi Euroopan vaarallisimmista maista naisille ja erityisesti verkossa tapahtuva vihapuhe on sukupuolittunutta (Tasa-arvovaltuutettu 2019). Kansallisesti merkittävimmät epätasa-arvoisuudet miesten ja naisten välillä liittyvät elinajanodotteeseen ja palkkaukseen. Miesten elinajanodote (79,2 v.) on naisia lyhempi (84,5 v.), mikä selittyy osin miesten alhaisemmalla koulutustasolla (Tilastokeskus 2021) sekä epäterveellisemmällä terveysvalinnoilla (THL 2021a). Toisaalta naisten asema yhteiskunnassa on edelleen miehiä heikompi, mikä näkyy muun muassa naisten alhaisemmissa palkkoissa (THL 2021b). Myös koronapandemia on kansallisesti lisännyt sukupuolten välistä epätasa-arvoa, sillä naisia on irtisanottu tai lomautettu miehiä enemmän (Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2020).

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen osalta syrjintä ja häirintä ovat yleisiä (European Commission 2019). Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen edustajat kokevat usein syrjintää, epäasiallista kohtelua ja ennakkoluuloja (European Union 2020, STM 2010). Heidän kokemansa syrjintä on usein piilosyrjintää, joka ei välttämättä näy syrjintäilmoituksissa (Yhdenvertaisuus 2021). Monet seksuaalivähemmistöihin kuuluvat eivät esimerkiksi uskalla tuoda samaa sukupuolta olevaa partneriaan työyhteisön tietoon (European Union 2020). Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvilla nuorilla on havaittu muita nuoria enemmän kiusaamisen ja yksinäisyyden kokemuksia sekä terveyteen liittyviä huolia. He eivät kuitenkaan saa muita nuoria enemmän apua ja tukea, vaikka tuen tarve on yleisempää. (Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2022.)

Kuntalaisten käsityksiä. Sukupuolistereotyyppioita on tunnistettu myös Siilinjärvellä. Kunnan työntekijöille toteutetussa kyselyssä lähes puolet vastaajista totesi, että naisiin ja miehiin kohdistuu erilaisia odotuksia työpaikalla (Siilinjärvi 2021a.) Toisaalta kuntalaiskyselyn tulosten mukaan yhdenvertaisuus ja tasa-arvo toteutuvat Siilinjärvellä parhaiten sukupuoleen liittyvien kysymysten suhteen.

Nuoret ovat kokeneet, että sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen asiat sivuutetaan, minkä vuoksi vähemmistöillä ei ole mahdollisuuksia ja vapautta olla oma itsensä. He kokivat, että vähemmistöjen asiat jätetään toisinaan huomiotta. Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen asiat tulisi kuntalaisten mukaan nostaa esiin ja käsitellä niitä avoimesti. Lisäksi tunnistettiin tarve asennekasvatukselle.

Tarve asennekasvatukselle ilmeni myös kuntalaiskyselyn tuloksista. Se näkyy mm. siten, että kyselyyn vastanneista piti epämieluisana tai ei-hyväksyttävänä (11 %, n=19) sitä, jos kunnanjohtajana

toimisi ei-heteroseksuaalinen henkilö. Epämieluisaa tai ei-hyväksyttävää olisi myös se, jos muun sukupuolinen henkilö toimisi kunnan johdossa (12 %, n=23).

Kehittämistarve: Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen kohtaamat asenteet, epäasiallinen kohtelu sekä syrjintä

Toimenpiteet:

- Emme hyväksy minkäänlaista sukupuoleen, seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää, asiatonta käyttäytymistä tai puhetta
- Palveluissa kiinnitetään huomiota sukupuolten moninaisuuteen ja erilaisiin perhemuotoihin (mm. sateenkaariperheet)
- Kehitetään kunnan viestintää siten, että myös sukupuolivähemmistöt tulevat huomioituiksi (mm. lomakkeet, kuvallinen viestintä)
- Vahvistetaan kunnan ammattilaisten ja päättäjien osaamista

3.7 Palveluiden kehittäminen

Kunnan tulee järjestää palvelut sosiaalisesti kestäväällä tavalla ja turvata palvelujen yhdenvertainen saatavuus (Kuntalaki 410/2015). Kaikille samaa ja saman verran -periaate ei kuitenkaan aina ole yhdenvertaista kohtelua. Näennäisesti yhdenvertaisilta ja tasa-arvoisilta vaikuttavat palvelut ja toiminta voi tosiasiallisesti lisätä syrjintää. Tosiasiallinen yhdenvertaisuus voi edellyttää positiivista erityiskohtelua esimerkiksi haavoittuvassa asemassa oleville. (Kuntaliitto 2019.)

Kuntalaisten käsityksiä. Kuntalaiskyselyyn vastanneiden mukaan kuntalaisia kohdellaan pääosin yhdenvertaisesti kunnan palveluissa. Vastaajat toivat kuitenkin esiin myös kokemuksia siitä, että yhdenvertaisuus toteutuu kunnan palveluissa heikosti tai ei lainkaan yhdenvertaisesti (n. 16 % vastaajista n=26).

Valtaosa kyselyyn vastanneista ei ollut kokenut tai havainnut syrjintää tai epäasiallista kohtelua kunnan palveluissa viimeisen kahden vuoden aikana. Vastaajien mukaan syrjintää tai epäasiallista kohtelua oli tapahtunut useimmin terveyspalveluissa ja sosiaalipalveluissa ja vähiten muissa kuin mainituissa palveluissa sekä kulttuuripalveluissa. Vastaajat ilmoittivat, että niissä tapauksissa, kun he olivat kokeneet tai havainneet syrjintää, syrjivä tai epäasiallisesti käyttäytyvä henkilö oli ollut useimmin työntekijä (syrjintä: 37 %, n=56; epäasiallinen käyttäytyminen: 40 %, n=58) tai toinen asiakas (syrjintä: 16 %, n=24; epäasiallinen käyttäytyminen: 18 %, n=27).

Vastaajista noin puolet (49 %, n=85) oli sitä mieltä, että kuntalaisia kohdellaan yhdenvertaisesti asuinpaikasta riippumatta. Samanaikaisesti neljäsosa koki, ettei yhdenvertaisuus toteudu. Palveluiden kehittämiskohteiksi tunnistettiin mm. julkinen liikenne, palveluiden saatavuus sekä teiden kunnossapito on ns. maaseutualueilla taajamaa heikompaa.

Kehittämistarve: Tosiasiallinen yhdenvertaisuus ja tasa-arvo kunnan palveluissa ja toiminnassa

Toimenpiteet:

- Viestitään aktiivisesti syrjimättömyyden ja yhtäläisen ihmisarvon edistämiseksi (esim. vuosittainen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus -kampanja)
- Lisätään päätösten ennakkoarvioitusten arviointia (EVA) ja kehitetään sitä siten, että yhdenvertaisuus ja tasa-arvo näkökulmat tulevat entistä paremmin huomioiduiksi
- Mahdollistetaan monikanavainen ja esteetön asiointi, jotta kuntalainen ei jää vain sähköisten palveluiden varaan

4. TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

Toiminnallista sukupuolten välistä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistetään Siilinjärvellä (2022–2025) tunnistettujen kehittämistarpeiden mukaisesti (Taulukko 3).

Taulukko 3. Näin pyrimme edistämään tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista Siilinjärvellä

Kehittämiskohde	Toimenpiteet
Asenneilmapiiri ja arvoperusta	• Emme hyväksy minkäänlaista alkuperään, kansalaisuuteen, kieleen, sukupuoleen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai muuhun syyhyn perustavaa asiatonta käyttäytymistä tai puhetta • Vahvistetaan kuntalaisten tietopohjaa ja ammattilaisten osaamista ennakko-luulojen ja syrjinnän vähentämiseksi • Kunta osallistuu kansallisiin ja paikallisiin tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin viestinnällisiin kampanjoihin, joilla pyritään edistämään yhtäläistä ihmis-arvoa ja syrjimättömyyttä
Palvelut ja päätöksenteko	• Tunnistetaan positiivista erityiskohtelua tarvitsevat ryhmät eri palvelualueilla • Lisätään osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä niihin liittyvää viestintää • Mahdollistetaan monikanavainen ja esteetön asiointi, jotta kuntalainen ei jää vain sähköisten palveluiden varaan • Lisätään päätösten ennakko vaikutusten arviointia (EVA) ja kehitetään sitä siten, että yhdenvertaisuus ja tasa-arvo näkökulmat tulevat entistä paremmin huomioituiksi
Lasten, nuorten ja ikääntyneiden asema	• Eri ikäryhmät ja heidän tarpeensa huomioidaan tasapuolisesti palveluiden suunnittelussa ja toteuttamisessa • Lisätään erityisesti lasten, nuorten ja ikääntyneiden vaikuttamismahdollisuuksia • Palveluiden kehittämisessä hyödynnetään entistä enemmän lapsiparlamentin, nuorisovaltuuston ja vanhus- ja vammaisneuvoston asiantuntemusta
Terveystila ja vammaisuus	• Vahvistetaan ammattilaisten ja päättäjien osaamista mielenterveyden ja vammaisten aseman huomioimisessa ja niiden edistämisessä (ml. johtaminen ja kuntalaisten palvelut) • Kehitetään kunnan palveluiden ja toimitilojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta ja tehdään yhteistyötä vammaisjärjestöjen kanssa niiden edistämisessä • Kunnan tapahtumissa huomioidaan esteettömyys ja saavutettavuus • Palveluissa hyödynnetään tarpeen mukaan ammattilaistulkkia • Kunnan viestintää ja verkkosivuja kehitetään kielellisesti saavutettaviksi ja vahvistetaan ammattilaisten osaamista
Alkuperä, etninen tausta, kieli, uskonto ja poliittiset näkemykset	• Ihmisten yksityisyyttä kunnioitetaan uskonnon, vakaumuksen, mielipiteiden ja poliittisen toiminnan asioissa • Kunnan palveluissa hyödynnetään tarpeen mukaan ammattilaistulkkia
Sukupuoli ja seksuaalivähemmistöt	• Palveluissa kiinnitetään huomiota sukupuolten moninaisuuteen ja erilaisiin perhemuotoihin (mm. sateenkaariperheet) • Kehitetään kunnan viestintää siten, että myös sukupuolivähemmistöt tulevat huomioituiksi (mm. lomakkeet, kuvallinen viestintä)

5. SUUNNITELMAN LAADINTA, SEURANTA JA HYVÄKSYMINEN

Suunnitelman laadinta

Siilinjärven kunnan toiminnallisen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman laadinta perustuu lain-
säädäntöön ja sen laadinnassa kuultiin kunnan palvelualueita ja kuntalaisia. Suunnitelman taustaksi
laadittiin tilannekuva, joka pohjautuu tilastotietoon, kuntalaiskyselyyn sekä kuntalaisten kuulemi-
siin. Kuntalaisille tarjottiin mahdollisuus tuoda näkemyksiään esiin yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon
edistämiseen liittyen kolmessa tilaisuudessa. Suunnitelman laadinnan tueksi tavattiin nuoria, ikään-
tyneitä ja yhdistyksiä.

Suunnitelman toteuttaminen ja seuranta

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteutuksesta vastaavat kaikki kunnan palvelualueet,
ammattilaiset sekä luottamushenkilöt. Suunnitelman toteutumista seurataan (Taulukko c) ja täs-
mennetään kerran valtuustokaudessa laajan hyvinvointikertomuksen laadinnan yhteydessä.

Suunnitelman toteutumisen seuranta

- Kuntalaiskyselyn tulokset (joka 2. vuosi)
- Toteutuneiden päätösten ennakkovaikutusten arviointien lukumäärä
- Toteutuneet ihmisarvon, syrjimättömyyden, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen
liittyvät toimenpiteet ja kampanjat
- Nuorisovaltuuston ja vanhus- ja vammaisneuvoston kannanottojen ja aloitteiden määrä
- Toteutetut esteettömyyttä ja saavutettavuutta edistävät toimenpiteet

Suunnitelman hyväksyminen

Siilinjärven kunnan toiminnallinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma on käsitelty sosiaali- ja
terveyspalveluiden johtotiimi 16.11.2021, sivistyspalveluiden johtotiimin kokouksessa 22.11.2021
ja kunnan johtoryhmässä 22.11.2021. Suunnitelma on hyväksytty kunnanhallituksessa 29.11.2021
ja käsitelty kunnanvaltuustossa 16.12.2021, mistä se palautettiin valmisteluun.

Suunnitelman täsmentämiseksi nimettiin valtuutetuista ohjausryhmä, jonka kanssa käytiin kes-
kustelua suunnitelman muokkaustarpeista 30.3.22 sekä 3.5.22. Suunnitelman sisältöä ja rakennetta
täsmennettiin. Täsmennetty suunnitelma käsiteltiin kunnan johtoryhmässä 2.5.2022 ja se hyväksyt-
tiin kunnanhallituksessa xx.5.2022 ja kunnanvaltuustossa xx.x.2022.

LÄHTEET

- Ekholm E & Tuokkola K.** 2018. ”Samalle viivalle” Havaintoja kuntien yhdenvertaisuustyöstä. Kuntaliiton julkaisusarja 2/2018.
- European Union.** 2020. A long way to go for LGBTI equality. Agency for Fundamental Rights. Osoitteesta: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-lgbti-equality-1_en.pdf
- European Commission.** 2019. Special Eurobarometer 493: Discrimination in the EU. Osoitteesta: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/special/surveyky/2251>.
- ForeSavo.** 2021. Tilastokeskuksen väestöennuste 2021. Osoitteesta: <https://foresavo.fi/tulevaisuuskuva-2/vaestoen-nusteet/>
- Jaku-Sihvonen, R.** 2012. Sukupuolten tasa-arvo. Teoksessa Niemi, Eero K. (toim.) Aihekokonaisuuksien tavoitteiden toteutumisen seuranta-arviointi 2010. Koulutuksen seurantaraportti 2012:1. Helsinki: Opetushallitus.
- Kuntaliitto.** 2020. Tasa-arvon käsikirja kuntapäätäjälle. Kuntaliitto. Helsinki.
- Kuntaliitto.** 2019. Kaikkien kasvojen kunta. Laaja J, Korhonen J & Mikola S. (Toim). Osoitteesta: <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2019/1997-kaikkien-kasvojen-kunta-opas-yhdenvertaisuuden-edistamiseen-kunnan-toiminnassa>
- Kuntalaki** 410/2015.
- Kuntaliitto.** 2016. Kunnat sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäjinä. Osoitteesta: <https://www.kuntaliitto.fi/kunnat-sukupuolten-tasa-arvon-ja-yhdenvertaisuuden-edistajina>
- Mannila, S.** 2020. Syrjintä Suomessa 2017–2019. Tietoraportti. Oikeusministeriö.
- Mielenterveyden keskusliitto.** 2019. Mielenterveysbarometri.
- OM.** 2016. Yhdenvertaisuuden edistäminen ja positiivinen erityiskohtelu. Oikeusministeriö. Osoitteesta: <https://syrjinta.fi/documents/25249352/34268331/Positiivisen+erityiskohtelun+opas.pdf/34593484-7b08-47da-a662-cceb6e4df28e/Positiivisen+erityiskohtelun+opas.pdf?t=1603877534728>
- OM.** 2021. 2021. Perusoikeusbarometri. 2021. Nenonen T, Kivelä J, Ervasti E, Joronen M & Villa S. Oikeusministeriö. Osoitteesta: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163261/OM_2020_17_SO.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- ORT.** 2021. Tilastotietoja Suomen ortodoksisen kirkon väestöstä vuodelta 2021. Osoitteesta: <https://ort.fi/sites/default/files/2022-01/2021.pdf>
- Perustuslaki** 731/1999.
- Siilinjärvi.** 2018. Kuntastrategia. Siilinjärven kunta. Osoitteesta: <https://www.siilinjärvi.fi/minun-siilinjärvi/minun-siilinjärvi-2/strategia/>
- Siilinjärvi.** 2020. Perus- ja esiopetuksen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Siilinjärven kunta.
- Siilinjärvi.** 2021a. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2021–2022. Siilinjärven kunta. Osoitteesta: <https://siilinjärvi.oncloudos.com/kokous/20213697-1-1.PDF>
- Siilinjärvi.** 2021b. Laaja hyvinvointikertomus: kertomusosa. Siilinjärven kunta. Osoitteesta: <https://www.siilinjärvi.fi/hyvinvointi-ja-vapaa-aika/hyvinvoinnin-edistaminen/hyvinvointikertomus/>
- Sotkanet.** 2020a. Tilastotietoa suomalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista. Osoitteesta: <https://sotkanet.fi/sotkanet.fi/taulukko/?indicator=szaKsK7wBAA=®ion=szYtszbKtDaqAAA=&year=sy5zBAA=&gender=t&abs=f&color=f&buildVersion=3.0-SNAPSHOT&buildTimestamp=202109301228>
- Sotkanet.** 2020b. Tilastotietoa suomalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista. <https://sotkanet.fi/sotkanet.fi/taulukko/?indicator=szY08rY21jOMNwIA®ion=szb3sZaqAAA=&year=sy5zBAA=&gender=m&abs=f&color=f&buildVersion=3.0-SNAPSHOT&buildTimestamp=202109160838>
- STM.** 2010. Yhdenvertaisuussuunnittelun opas. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu, 10/2010.
- STM.** 2019. STM:n ja Euroopan neuvoston konferenssi: sukupuoleen liittyvät stereotyyppit ja seksismi vakava este sukupuolten tasa-arvon saavuttamiselle. Sosiaali- ja terveysministeriö.
- STM.** 2020. Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020–2030. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu, 06/2020.
- Tasa-arvolaki** 609/1986.
- Tasa-arvo valtuutettu.** 2019. Tasa-arvovaltuutetun vuosikertomus 2019. Osoitteesta: <file:///C:/Users/tanja.moila-nen/Downloads/Tasa-arvovaltuutetun%20vuosikertomus%202019.pdf>
- THL.** 2021a. Sukupuolten hyvinvointi- ja terveyserot. Terveysten- ja hyvinvoinninlaitos. Osoitteesta: <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/hyvinvointi-ja-terveys/sukupuolten-hyvinvointi-ja-terveyserot>
- THL.** 2021b. Sukupuolten palkkaero. Terveysten- ja hyvinvoinninlaitos. Osoitteesta: <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/tyo-ja-toimeentulo/sukupuolten-palkkaero>

- THL.** 2022. Esteettömyys ja saavutettavuus. Osoitteesta: <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuus-yhteiskunnassa/esteettomyys-ja-saavutettavuus>
- Tilastokeskus.** 2019. Kuntien avainluvut 2021 aluejaolla, Kuntien avainluvut 1987–2020.
- Tilastokeskus.** 2020a. Kuntien avainluvut 2021 aluejaolla, Kuntien avainluvut 1987–2020.
- Tilastokeskus.** 2020b. Uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumisen iän ja sukupuolen mukaan 1990–2020.
- Tilastokeskus.** 2021. Sukupuolten tasa-arvo. Naisten ja miesten koulutustaso.
- Yhdenvertaisuus.** 2021. Syrjintä palveluissa. Palvelut. Osoitteesta: [Syrjintä palveluissa - Yhdenvertaisuus](#)
- Yhdenvertaisuuslaki** 1325/2014.
- Yhdenvertaisuusvaltuutettu.** 2020. Yhdenvertaisuusvaltuutetun vuosikertomus. 2020. Osoitteesta: [Julkaisut | Yhdenvertaisuusvaltuutettu \(syrjinta.fi\)](#)
- Yhdenvertaisuusvaltuutettu.** 2022. Yhdenvertaisuusvaltuutetun vuosikertomus 2022. Osoitteesta: [https://syrjinta.fi/documents/25249352/42720545/Yhdenvertaisuusvaltuutetun+kertomus+eduskunnalle+2022+\(pdf\).pdf/c83caf57-a7c4-a907-9a19-c37c61eec75e/Yhdenvertaisuusvaltuutetun+kertomus+eduskunnalle+2022+\(pdf\).pdf?t=1648705129557](https://syrjinta.fi/documents/25249352/42720545/Yhdenvertaisuusvaltuutetun+kertomus+eduskunnalle+2022+(pdf).pdf/c83caf57-a7c4-a907-9a19-c37c61eec75e/Yhdenvertaisuusvaltuutetun+kertomus+eduskunnalle+2022+(pdf).pdf?t=1648705129557)

LIITE 1. Siilinjärven yhdenvertaisuus ja tasa-arvokuntalaiskyselyn tulokset**SIILINJÄRVEN KUNNAN YHDENVERTAISUUS JA TASA-ARVOKYSELY: TULOKSET 2021**

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen perustuu lainsäädäntöön (Tasa-arvolaki 609/1986, Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014), joka velvoittaa kuntaa edistämään suunnitelmallisesti niiden toteutumista. Kunnan tulee lisäksi pyrkiä osaltaan ehkäisemään syrjinnän ilmenemistä. Siilinjärven tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman taustaksi laadittiin tilannekuva. Tilannekuvan muodostamiseksi toteutettiin kuntalaiskysely.

Kyselyn toteuttaminen

Kysely laadittiin aikaisemman tiedon perusteella. Kysymykset muodostettiin toisissa kunnissa toteutettujen kyselyiden, Siilinjärven henkilöstökyselyn sekä kansallisten ja kansainvälisten kyselyiden perusteella. Lisäksi kysymysten laadinnassa hyödynnettiin kansallista yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseen kohdistuvaa ohjausta (Kuntaliitto 2019, THL 2021).

Kysely toteutettiin sähköisenä kyselynä Webropol-alustan kautta. Kyselyn vastausaika oli 14.9-30.9.2021. Tietoa kyselystä välitettiin kunnan verkkosivujen, Facebook:n ja paikallislehden kautta. Lisäksi sähköpostitse lähetettiin tiedote ja kutsu kyselyyn vastaamiseen siilinjärveläisille yhdistyksille. Yhdistyksiä pyydettiin välittämään osaltaan kyselyä edelleen jäsenilleen. Kyselyn määrälliset kysymykset analysoitiin kuvailevilla tilastollisilla menetelmillä ja laadulliset vastaukset luokittelevalla sisällön analyysillä.

Vastaajat

Kyselyyn tuli yhteensä 174 vastausta. Vastaajista valtaosa oli naisia (74,7 %) ja 40–49-vuotiaita (22,5 %). Vastaajien keski-ikä oli 51 vuotta (16–85 v) (Taulukko 1).

Taulukko 1. Vastaajien taustatiedot

Sukupuoli	%	n	Ikäryhmä	%	n
Nainen	75	130	10-19 v.	2	4
Mies	22	38	20-29 v.	6	10
Muu	1	1	30-39 v.	18	31
En halua vastata	3	5	40-49 v.	23	39
			50-59 v.	15	26
			60-69 v.	20	34
			70-79 v.	15	26
			80> v.	2	3

Käsitykset yhdenvertaisuuden toteutumisesta Siilinjärvellä

Valtaosa vastaajista koki, että kuntalaisia kohdellaan kunnan palveluissa yhdenvertaisesti ja että myös kuntalaiset kohtelevat toisiaan pääosin yhdenvertaisesti (Taulukko 2). Samanaikaisesti vastaajat toivat esiin, että kuntalaisia kohdellaan (n. 16 %) ja kuntalaiset kohtelevat toisiaan (20 %) vain vähän tai ei lainkaan yhdenvertaisesti.

Taulukko 2. Yhdenvertainen kohtelu Siilinjärven palveluissa ja kuntalaisten välillä

Kuinka yhdenvertaisesti...	%	n
...kuntalaisia kohdellaan palveluissa		
Melko yhdenvertaisesti	59	103
Täysin / lähes yhdenvertaisesti	20	35
Vain vähän yhdenvertaisesti	12	20
Ei ollenkaan yhdenvertaisesti	4	6
En osaa sanoa	6	10
... kuntalaiset kohtelevat toisiaan		
Melko yhdenvertaisesti	63	110
Vain vähän yhdenvertaisesti	15	26
Täysin / lähes yhdenvertaisesti	10	17
Ei ollenkaan yhdenvertaisesti	5	9
En osaa sanoa	7	12

Vastaajien mukaan yhdenvertaisuus ja tasa-arvo toteutuvat Siilinjärvellä suhteellisen hyvin (Taulukko 3). Keskiarvot vaihtelevat 1,97 ja 2,42 välillä (1-toteutuu erittäin hyvin – 4 toteutuu erittäin huonosti). Yhdenvertaisuuden tilanne näyttäytyy parhaimmalle sukupuolen ja sukupuoli-identiteetin suhteen ja heikoimmalle vammaisuuden ja etnisen taustan/alkuperän suhteen. Vastaajista vähintään 8,6 % arvioi kuitenkin yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutuvan huonosti tai erittäin huonosti.

Taulukko 3. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutuminen Siilinjärvellä

	Keski-arvo	Erittäin hyvin		Hyvin		Huonosti		Erittäin huonosti		En osaa sanoa	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Sukupuoli	1,97	30	17	107	62	13	8	6	4	16	9
Sukupuoli-identiteetti	2,03	25	15	70	41	21	12	4	2	52	30
Perhesuhteet (esim. naimaton)	2,03	24	14	99	58	13	8	8	5	28	16
Ammattiyhdistystoiminta	2,04	15	9	65	38	11	6	4	2	78	45
Seksuaalinen suuntautuminen	2,12	21	12	67	39	19	11	8	5	58	34
Uskonto tai vakaumus	2,16	15	9	88	51	22	13	7	4	41	24
Ikä	2,18	20	12	101	58	31	18	9	5	12	7
Poliittinen toiminta	2,19	15	9	77	45	25	15	7	4	49	28
Mielipide	2,22	18	11	90	53	27	16	12	7	24	14
Kansalaisuus	2,27	15	9	77	45	23	13	13	8	44	26
Terveystila	2,28	20	12	91	53	29	17	18	10	15	9
Kieli	2,30	11	6	73	42	34	20	7	4	48	28
Etninen tausta/alkuperä	2,39	7	4	72	42	31	18	12	7	51	30
Vammaisuus	2,42	13	8	58	34	32	19	15	9	55	32
Muu syy	-	4	5	4	5	8	10	5	6	62	75

Asuinpaikka ja yhdenvertaisuus. Vastaajista noin puolet (49 %, n=85) oli sitä mieltä, että kuntalaisia kohdellaan yhdenvertaisesti asuinpaikasta riippumatta. Neljäsosa vastaajista (25 %, n=43) koki, että kuntalaisia ei kohdella yhdenvertaisesti. Noin neljäsosa vastaajista ei osannut sanoa mielipidettään (26 %, n=46). Vastaajia pyydettiin täsmentämään halutessaan vastauksiaan. Avoimia vastauksia tuli 40, joista 22,5 % (n=9) kohdistui kokemuksiin teiden huonosta kunnosta. 15 prosenttia toivoi parannuksia julkiseen liikenteeseen (n=6) ja 12,5 % oli tunnistanut haasteita koulukuljetuksissa (n=5). Vastaajista 10 % (n=4) koki, että maaseutua ei arvosteta ja 5 % (n=2) toi esiin koulujen lakkauttamiseen liittyviä seikkoja.

Asenteet. Vastaajien yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyviä asenteita selvitettiin ns. asennekysymyksellä. Kysymyksessä vastaajaa pyydettiin arvioimaan sitä, kuinka hyväksyttävänä hän pitäisi sitä, jos kunnanjohtajana toimisi joku yhdenvertaisuuden kannalta haavoittuvan ryhmän edustaja. (Taulukko 4). Vastaajat pitivät hyväksyttävimpänä sitä, jos kunnanjohtajana toimi nainen (täysin hyväksyttävä 92 %). Vähiten hyväksyttävää olisi vastaajien mukaan tilanne, jossa kunnanjohtajana toimisi yli 64-vuotias henkilö.

Taulukko 4. Vastaajien näkemykset siitä, jos Siilinjärven kunnanjohtajana toimisi joku seuraavien ryhmien edustajista

	Keski-arvo	Täysin hyväksyttävänä		Varsin hyväksyttävänä		Epämieluisana		Ei-hyväksyttävänä		En osaa sanoa	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Nainen	1,1	159	92	10	6	0	0	2	1	1	1
Ei-heteroseksuaali	1,5	114	66	26	15	10	6	9	5	13	8
Ei-valkoihoinen	1,6	94	55	37	22	12	7	13	8	16	9
Muun sukupuolinen henkilö	1,6	100	58	31	18	14	8	9	5	18	11
Alle 30-vuotias	1,8	77	45	51	30	25	15	11	7	7	4
Uskonnottaan valtaväestöstä poikkeava	1,8	75	44	47	27	20	12	11	6	19	11
Etniseltä taustaltaan valtaväestöstä poikkeava	1,8	84	49	42	25	18	11	16	9	11	6
Yli 64-vuotias	2,2	53	31	43	25	49	29	20	12	5	3

Esteettömyys. Vastaajilta kysyttiin näkemyksiä esteettömyyden toteutumisesta Siilinjärvellä. Valtaosa vastaajista koki, että esteettömyys toteutuu erittäin tai melko hyvin (Taulukko 5). Vastaavasti neljäsosa vastaajista oli sitä mieltä, että esteettömyys toteutuu melko huonosti. Täsmennyksissä avoimissa vastauksissa tuotiin esiin esteettömyyttä haittaavia seikkoja, joista merkittävimmät olivat oviin liittyvät ongelmat ja korkeat kynnykset.

Taulukko 5. Esteettömyyden toteutuminen Siilinjärvellä

	n	%
Arvioi miten hyvin esteettömyys toteutuu Siilinjärvellä		
Erittäin hyvin	11	6
Melko hyvin	85	49
Melko huonosti	44	25
Erittäin huonosti	10	6
En osaa sanoa	23	13
Tunnistettuja esteettömyyttä haittaavia tekijöitä		
Oviin liittyvät ongelmat	8	17
Korkeat kynnykset	8	17
Kiveykset / teiden korkeat reunat	7	15
Lisää luiskia ja ramppeja ja vanhojen päivitystä	6	13
Parkkipaikkojen ongelmat	4	9
Vammaisten näkökulman parempi huomioiminen	4	9
Inva-ressojojen lisäys / päivitys	2	4
Julkisen liikenteen parantaminen	2	4
Hissien lisäys	2	4

Lisäksi vastaajat toivat esiin tarpeen kehittää kunnan viestintää saavutettavammaksi. Esimerkiksi kunnan sivuille toivottiin selkokielisiä-versioita ja sitä, että myös näkövammaiset pystyisivät käyttämään sivustoa.

Käsitykset syrjinnästä ja epäasiallisesta kohtelusta

Vastausten perusteella Siilinjärven kunnan palveluissa esiintyy vähemmän kuin harvoin syrjintää (Taulukko 6). Paras tilanne on ammattiyhdistystoiminnan suhteen ja eniten kehittävää on terveydentilan ja iän suhteen. Myös epäasiallista kohtelua on vastaajien mukaan ilmennyt vain harvoin (Taulukko 7).

Taulukko 6. Kokemukset ja havainnot syrjinnästä kunnan palveluissa viimeisen kahden vuoden aikana (1 - en koskaan – 4 - erittäin usein)

	Keski-arvo	En koskaan		Harvoin		Usein		Erittäin usein		En osaa sanoa	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Ammattiyhdistystoiminta	1,27	84	49	21	12	1	1	2	1	64	37
Seksuaalinen suuntautuminen	1,28	90	52	21	12	3	2	2	1	57	33
Sukupuoli-identiteetti	1,36	90	52	23	13	4	2	4	2	51	30
Sukupuoli	1,37	113	66	39	23	7	4	2	1	11	6
Uskonto tai vakaumus	1,42	92	53	37	21	3	2	5	3	37	21
Perhesuhteet (esim. naimaton)	1,44	98	57	39	23	10	6	2	1	24	14
Kieli	1,44	89	51	29	17	10	6	3	2	42	24
Poliittinen toiminta	1,46	83	48	24	20	6	4	4	2	46	27
Kansalaisuus	1,47	88	51	32	19	13	8	2	1	38	22
Etninen tausta / alkuperä	1,55	72	42	39	23	10	6	3	2	48	28
Mielipide	1,63	75	44	54	31	13	8	4	2	26	15
Vammaisuus	1,63	72	42	33	19	16	9	5	3	46	27
Ikä	1,65	85	49	58	34	15	9	6	4	9	5
Terveydentila	1,7	81	47	44	26	17	10	9	5	21	12
Muu henkilöön liittyvä syy	-	27	30	5	6	4	4	8	9	46	51

Taulukko 7. Kokemukset ja havainnot epäasiallisesta kohtelusta kunnan palveluissa viimeisen kahden vuoden aikana

	Keski-arvo	En koskaan		Harvoin		Usein		Erittäin usein		En osaa sanoa	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Sukupuoli-identiteetti	1,20	108	64	16	10	2	1	2	1	41	24
Ammattiyhdistystoiminta	1,21	100	60	12	7	3	2	2	1	51	30
Seksuaalinen suuntautuminen	1,22	100	60	20	12	2	1	1	1	45	27
Sukupuoli	1,22	123	75	27	16	2	1	1	1	13	8
Uskonto tai vakaumus	1,29	109	65	21	12	5	3	3	2	31	18
Perhesuhteet (esim. naimaton)	1,32	111	66	24	14	7	4	3	2	24	14
Kansalaisuus	1,32	102	60	22	13	6	4	3	2	36	21
Kieli	1,32	104	62	22	13	6	4	3	2	34	20
Poliittinen toiminta	1,33	98	58	24	14	3	2	4	2	40	24
Etninen tausta / alkuperä	1,37	90	54	22	13	7	4	3	2	46	27
Ikä	1,38	113	67	35	21	8	5	3	2	10	6
Vammaisuus	1,44	88	52	18	11	12	7	4	2	47	28
Mielipide	1,54	92	54	33	20	12	7	7	4	25	15
Terveystila	1,59	88	52	39	23	17	10	5	3	20	12
Muu henkilöön liittyvä syy	-	31	37	6	7	2	2	3	4	41	49

Kyselyyn vastaajien mukaan valta osa ei ollut kokenut tai havainnut syrjintää tai epäasiallista kohtelua (Taulukko 8). Vastaajien mukaan syrjintää tai epäasiallista kohtelua oli tapahtunut useimmin terveyspalveluissa ja sosiaalipalveluissa ja vähiten muissa kuin mainituissa palveluissa sekä kulttuuri- ja palveluissa. Vastaajat ilmoittivat, että niissä tapauksissa, kun he olivat kokeneet tai havainneet syrjintää, syrjivä tai epäasiallisesti käyttäytyvä henkilö oli ollut useimmin työntekijä (syrjintä: 37 %, n=56; epäasiallinen käyttäytyminen: 40 %, n=58) tai toinen asiakas (syrjintä: 16 %, n=24; epäasiallinen käyttäytyminen: 18 %, n=27).

Taulukko 8. Kunnan palvelut, joissa syrjintää tai epäasiallisesta kohtelua on tapahtunut

	Yht.	Syrjintä (n=162)		Epäasiallinen kohtelu (n=156)	
	n	n	%	n	%
En ole kokenut syrjintää / epäasiallista kohtelua	184	92	57	92	59
Terveyspalvelut	87	42	26	45	29
Sosiaalipalvelut	53	28	17	25	16
Kadut, puistot, muut yleiset alueet	37	21	13	16	10
Julkinen liikenne	32	19	12	13	8
Varhaiskasvatuksen palvelut	28	15	9	13	8
Koulutuksen palvelut	27	16	10	11	7
Työllisyyspalvelut	22	15	9	7	5
Liikuntapalvelut	18	12	7	6	4
Julkisrahoitteiset vuokra-asunnot (esim. kunnan vuokra-asunnot)	17	9	6	8	5
Asumisen tuki- ja palvelutoiminnot	15	7	4	8	5
Nuorisopalvelut	14	8	5	6	4
Kulttuuripalvelut	9	6	4	3	2
Jokin muu palvelu	8	3	2	5	3

Avoimissa kysymyksissä vastaajilla oli mahdollisuus täsmentää vastauksiaan. Vastauksista valtaosa kohdistui terveyspalveluihin (n=23). Vastauksissa tuotiin esiin työntekijöiden asiakaspalvelutaidot, hoitoon pääsy ja asiakkaiden ja potilaiden kuuleminen. Lisäksi vastauksissa näkyi yleinen tyytymättömyys vammaisten tilanteeseen kunnassa (n=9), harmistus ennakkoluuloisuutta kohtaan (n=8) sekä kuntalaisten kohtaaminen (n=8). Esiin nostettiin myös ikä (n=6) ja kunnioituksen puute (n=6). Viestintään (n=4), yhteisöllisyyteen (n=4) sekä julkisrakennusten sisäilmaongelmat (n=4) tuotiin myös avoimissa vastauksissa esiin. Muutama kommentti (n=2) liittyi tarpeeseen tukea maaseutua aikaisempaa vahvemmin. Vastauksissa ei kuitenkaan kuvattu selkeitä syrjinnän tai epäasiallisen kohtelun kuvauksia vaan ne olivat pääasiassa mielipiteen ilmaisuja asioiden tilasta.

Käsitykset kunnan toiminnasta ja kuntalaisten osallisuudesta

Vastaajat totesivat, että kuntalaiset hyötyvät siitä, jos kunnalla menee hyvin (Taulukko 9). vastaajien käsitykset siitä, kuinka hyvät mahdollisuudet kuntalaisilla on vaikuttaa, Siilinjärvellä vaihtelivat. Valtaosa vastaajista oli kuitenkin sitä mieltä, että vaikuttamismahdollisuudet olivat melko hyvät (44 %) tai melko huonot (35 %). Noin puolet vastaajista oli sitä mieltä, että kunnan tiedottaminen kuntalaisia koskevista asioista on hyvää. Toisaalta noin kolmannes vastaajista koki tiedottamisen huonoksi tai erittäin huonoksi.

Taulukko 9. Vastaajien käsityksiä kunnasta ja vaikuttamismahdollisuuksista

	n	%
Kuntalaisten kannalta on sitä parempi, mitä paremmin kunnalla menee. Arvio miten samaa mieltä olet.		
Varsin samaa mieltä	86	49
Täysin / lähes samaa mieltä	77	44
Varsin eri mieltä	2	1
Täysin / lähes eri mieltä	0	0
En osaa sanoa	9	5
Kuinka hyvin koet kunnan tiedottavan kuntalaisia koskevien asioiden valmistelusta ja päätöksenteosta?		
Hyvin	89	51
Huonosti	51	29
Erittäin hyvin	13	8
Erittäin huonosti	11	6
En osaa sanoa	10	6
Kuinka hyvät mahdollisuudet kuntalaisilla on vaikuttaa kunnan palveluihin ja kuntaelämään?		
Melko hyvät	77	44
Melko huonot	61	35
Erittäin huonot	21	12
Erittäin hyvät	6	3
En osaa sanoa	9	5